

Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2004. a määruse nr 46 „Ringkonnaprokuratuuride asukohta ja tööpiirkonna kehtestamine“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kavandatava muudatusega täiendatakse Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2004. a määrust nr 46 „Ringkonnaprokuratuuride asukohta ja tööpiirkonna kehtestamine“¹. Määruses tehtav muudatus on seotud prokuratuuri struktuuriga. Muudatusega luuakse nelja piirkondliku ringkonnaprokuratuuri kõrvale üle-eestilise tööpiirkonnaga Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuur.

Justiitsminister ja siseminister seadsid politseile ja prokuratuurile 4. oktoobril 2023 prioriteetid ja edendamist vajavad valdkonnad (nn Laulasmaa prioriteetid)². Muu hulgas on nende kohaselt prokuratuuri ja politsei ühiseks prioriteediks võitlus suure kahjuga majanduskuritegude ja raske korruptsiooniga.

Kavandatud muudatuse peamised eesmärgid on suurendada majandus- ja korruptsioonikuritegude menetlemise efektiivsust ning juhtida tõhusamalt kriminaalasjade lahendamiseks vajaliku ressursi jaotamist ja kasutamist. Muutunud õigusruum ja uute probleemide esiletõus nõuab fookuseeritud meeskondlikku lähenemist. Muudatus võimaldab moodustada majandus- ja korruptsioonikuritegude menetlemisel meeskondi, jagada süsteemsemalt erialaspetsiifilisi kogemusi ja ühtlustada praktikat ning prokuröride töökoormust.

Majandus- ja Korruptsioonikuritegude kriminaalasjade valdkonnas tekib struktuurimuudatuse jõustumisel kompetentsikeskus ja üleriigiline prioriteetide tabel, võimaldamaks piiratud ressursside tingimustes keskenduda kõige olulisematele asjadele.

Uue struktuuriüksuse loomise tulemusena saab valdkond võrdväärset tähelepanu üle kogu Eesti. Samuti suurendab muudatus vastastikust rahulolu koostööpartneritega, sest tõhusamalt peetakse kinni seatud prioriteetidest. Samuti võimaldab muudatus tegutseda kooskõlas Politsei- ja Piirivalveametis (PPA) loodud teenusepõhise juhtimisega. Seni ei ole prokuratuuris teenusepõhist juhtimist rakendatud. Kuivõrd uus struktuuriüksus ei ole regionaalse piiritlesega, vaid selle töös keskendutakse konkreetsetele kuriteoliikidele, siis on see selge samm ka teenusepõhise juhtimise suunas prokuratuuris, aidates seeläbi kaasa riiklikus strateegias „Eesti 2035“³ kirjeldatud arenguvajadusele suurendada teenusepõhise juhtimise rakendamist. Uudne lähenemine võimaldab prokuratuuris parendada nii ressursi- kui ka kvaliteedijuhtimist konkreetsetes teemavaldkondades.

Eelnõukohase määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2004. a määruse nr 46 „Ringkonnaprokuratuuride asukohta ja tööpiirkonna kehtestamine“ 09.01.2011 jõustunud redaktsiooni (RT I, 06.01.2011, 6).

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Riigiprokuratuuri nõunik Kati Tee (kati.tee@prokuratuur.ee), haldusdirektor Ade Brecher (ade.brecher@prokuratuur.ee) ning Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja -menetluse talituse nõunik Einar Hillep (einar.hillep@just.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õigusloomekorralduse talituse toimetaja Airi Kapanen (Airi.Kapanen@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/106012011006>

² <https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/oiguskaitse-prioriteetid>

³ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia> (14.12.2023).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 muudetakse Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2004. a määrust nr 46 „Ringkonnaprokuratuuride asukohta ja tööpiirkonna kehtestamine“. Määruse § 1 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses: „(5) Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri asukoht on Tallinn ja tööpiirkond Harju, Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi, Võru, Ida-Viru, Lääne, Viru, Hiiu, Järva, Lääne, Pärnu, Rapla ja Saare maakond.“

Muudatusega luuakse lisaks senisele neljale piirkondlikule ringkonnaprokuratuurile (Põhja Ringkonnaprokuratuur, Lõuna Ringkonnaprokuratuur, Viru Ringkonnaprokuratuur ja Lääne Ringkonnaprokuratuur) üle-eestilise tööpiirkonnaga Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuur.

Kehtivas määruses on tööpiirkonnad kehtestatud maakondade kaupa. See lähenemine võeti aluseks ka uue ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonna määramisel. Eesti territooriumi haldusjaotus on kehtestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seadusega (ETHS)⁴. ETHS-i § 3 lõike 2 alusel on Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrusega nr 159 heaks kiidetud „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“⁵. Uue ringkonnaprokuratuuri asukohaks on eelnõus kavandatud Tallinn.

Loodav Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuur juhib kohtueelset menetlust ja esindab kohtus süüdistust kõigis karistusseadustiku (KarS) 17. peatüki 2. jaos (aususe kohustuse rikkumisega seotud süüteod) ja 21. peatükis (majandusalased süüteod) sätestatud kuritegudes.

Samuti kuuluvad uue ringkonnaprokuratuuri pädevusse KarS-i § 93¹ (rahvusvahelise sanktsiooni ja Vabariigi Valitsuse sanktsiooni rikkumine) ning 22. peatüki 6. jaos nimetatud strateegilise kaubaga seotud süüteod, mida menetleb Maksu- ja Tolliamet (MTA). Varavastaste süütegude peatükis (13. peatükk) nimetatud kuriteokoosseisudest kuuluvad loodava ringkonnaprokuratuuri pädevusse KarS-i § 210 (soodustuskelmus, mis ei kuulu Euroopa Prokuratuuri ehk EPPO pädevusse), KarS-i § 211 (investeerimiskelmus) ja KarS-i § 217² (usalduse kuritarvitamine).

Veel kuuluvad uue ringkonnaprokuratuuri pädevusse KarS-i §-de 201 ja 209 järgi kvalifitseeritavad kuriteod juhul, kui teo on toime pannud ametiisik (vastavalt KarS-i § 201 lg 2 punkt 3 ja KarS-i § 209 lg 2 punkt 2). Samuti juhib loodav ringkonnaprokuratuur menetlust kriminaalasjades, kus omastamise või kelmuse on toime pannud juriidilise isiku juhtorgani liige või pädev esindaja juriidilise isiku majandustegevuse raames või juriidilist isikut ära kasutades ning kuriteoga on põhjustatud suur varaline kahju. Kindlustuskelmuse (KarS § 212) menetlemise pädevus on loodaval ringkonnaprokuratuuril juhul, kui tegu on toime pandud juriidilise isiku majandustegevuse käigus või viimast ära kasutades ning kindlustusandjale on põhjustatud suur varaline kahju. On selge, et kõiki juhtumeid hõlmavaid piire võimalik seada ei ole ja teatud menetluste puhul jääb kaasusepõhine otsustamine, kus lõpliku otsuse kriminaalasja alluvuse kohta teeb Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör. Ülevaade aastatel 2018 kuni 2022 registreeritud kuritegudest, mis on puutumuses loodava ringkonnaprokuratuuri pädevusse jäävate kuriteokoosseisudega, on esitatud seletuskirja lisa 1.

Loodavas Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuris saab olema kolm osakonda. Üks osakond hakkab tegelema kõigi uude struktuuri üle tulevate Maksu- ja Tolliameti (MTA) menetlevate kuritegudega, teine kõigi Keskkriminaalpolitsei majandus- ja korruptsioonikuritegude büroode menetlustega ning Kaitsepolitsei ameti (KAPO) ja Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) korruptsioonimenetlustega üle riigi. Kolmanda osakonna vastutusvaldkonda kuuluvad politseiprefektuuride menetletavad majanduskuriteod. Selline osakondade jaotus lähtub nimetatud kuritegude ja nende menetlemise spetsiifikast. Oluline on, et menetlusasutustel oleks osakonda juhtiva vanemprokuröri näol kindel partner, kellega koostöös tagada üleriigiline menetluste prioriseerimine ning ühetaolise praktika kujundamine ja rakendamine, mis on ka üks muudatuse ellu kutsumise eesmärk.

Kavandatava Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri loomise eesmärgid ja väljundid:

Muudatuse eesmärgiks on Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri loomisega luua majandus- ja korruptsioonikuritegude menetluste juhtimise kompetentsikeskus, võimaldades

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023021>

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/111112017001>

moodustada tihedamalt koostööd tegevaid meeskondi, milles on varasemast suurem võimekus üksteist asendada. See tähendab ühtlasi, et personaliliikumiste või ajutiste töölt eemalolekute korral on võimalik minimeerida takistusi kriminaalasjade üleandmisel ja soodustada menetluste sujuvat jätkumist. Vähem oluline ei ole ka see, et suurte ning keeruliste majandus- ja korrupsiooniasjade menetlemisega kaasnevad kõrged nõudmised ja suur töökoormus on soodne pinnas üksikute prokuröride ja teenistujate läbipõlemiseks. Halvimal juhul võib see kulumineeruda prokuröride ja teenistujate töölt lahkumisega kas tervislikel põhjustel või omal soovil. Meeskondlik tööjaotus ja ressursikasutuse optimeerimine võimaldavad selliseid riske maandada ja leevendada. Tehes majandus- ja korrupsioonikuritegude kriminaalmenetluste avalikku kommunikatsiooni, toimib uue struktuuriüksuse loomine ka ennetusmeetmena.

Majandus- ja korrupsiooniasjade kompetentsikeskuse loomise ja kriminaalasjade efektiivsema lahendamise laiem eesmärk on suurendada vastavates kriminaalasjades varalise mõjutamise tõhusust. Senini on kriminaalmenetluste käigus tehtud konfiskeerimiste varaline väärtus jäänud pigem väikeseks ning varem tehtud sammud arestimiste ja konfiskeerimiste suurendamiseks ei ole olnud piisavad. Aastatel 2019 kuni 2022 konfiskeeriti varasid kriminaalmenetlustes alljärgnevalt.

Tabel 1. Aastatel 2019–2022 kriminaalmenetlustes konfiskeeritud varade arv ja väärtus

	2019		2020		2021		2022	
	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus
Lõuna RP	37	120 272	27	311 180	19	22 615	12	109 397
Lääne RP	35	227 775	28	42 333	24	78 751	23	48 408
Põhja RP	217	1 384 909	158	706 931	113	438 928	142	322 151
Viru RP	10	562 891	29	354 254	25	161 759	23	252 072
Riigiprokuratuur	35	1 666 316	7	821 804	9	663 566	8	1 655 535
Kokku	334	3 962 163	249	2 236 503	190	1 365 619	208	2 387 563

Kavandatava muudatusega seame eesmärgiks suurendada konfiskeeritud kriminaaltulu väärtust. Konfiskeeritud vara väärtuse konkreetset suurenemise määra ei ole võimalik praeguses etapis veel tõsikindlalt prognoosida. Samas on oluline silmas pidada, et majandus- ja korrupsioonikuritegude menetluste juhtimise kompetentsikeskuse loomise eesmärk pole mitte ainult kriminaaltulu konfiskeerimise kasv, vaid puhtama ja ausama majanduskeskkonna loomine. Vajadust seda teha tõestas ka rahapesu tõkestamise meetmeid hindava eksperdikomitee Moneyvali hiljutine Eesti kohta tehtud hinnang.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse olemuse muutumist ja seda, et kuritegevus on üha projektipõhisem, on viidatud ka Eesti siseturvalisuse arengukava 2020–2030⁶ olulisemate suundumuste, kitsaskohtade ja nendega tegelemise abinõude juures. Viidatud arengukavas on soovitud olukorrana kirjeldatud seda, kui Eestis on vähenenud raske ja organiseeritud kuritegevus. See tähendab, et õiguskaitseasutustele on loodud paremad eeldused ja tehakse tulemuslikku koostööd, pöörates seejuures tähelepanu kogu menetlusahela ühtlaselt kõrge võimekuse arendamisele. Selle üheks oluliseks alasuunaks on arengukavas välja toodud majanduskuritegude uurimise tõhusamaks muutmine läbi majanduskuritegude uurimise käigus eelkõige isiku või rühma tuvastamise, kes on spetsialiseerunud majanduskeskkonda enim mõjutavate kuritegude toimepanemisele, ja suure kahjuga majanduskuritegude menetlemise kiirendamise.⁷ Kavandatav struktuurimuudatus võimaldab selle strateegilise eesmärgi tõhusamat täitmist.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu ei sisalda uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub kokkupuude Euroopa Liidu õigusega.

⁶ Eesti siseturvalisuse arengukava 2020–2030

⁷ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/arengukavad/kehtivad-arengukavad> (13.12.2023).

5. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: **Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri loomine**

Määrusel ei ole mõju elu- ja looduskeskkonnale. Samuti ei mõjuta määrus välissuhteid, regionaalarengut ega kohaliku omavalitsuse korraldust.

Mõju valdkond I: mõju siseturvalisusele (õnnetuste ja süütegude ennetamine ja lahendamine)

Mõju sihtrühm: õiguskaitseasutused

Muudatusel on oluline mõju õiguskaitseasutuste – eelkõige prokuratuuri – võimekusele ennetada, takistada ja lahendada süütegusid, mõista õigust ja viia ellu karistuspoliitikat.

Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri loomisega luuakse majandus- ja korruptsioonikuritegude menetluste juhtimise kompetentsikeskus. Tekib võimalus luua tihedamalt koostööd tegevaid meeskondi, milles on ühtlasi varasemast suurem võimekus üksteist asendada. Meeskondlik tööjaotus ja tööjõu senisest parem kasutamine võimaldab maandada ja leevendada riske seoses personaliliikumistega. Majandus- ja korruptsioonikuritegude kriminaalmenetluste avalik kommunikatsioon toimib ka ennetusmeetmena.

Majandus- ja korruptsiooniasjade kompetentsikeskuse loomise ja kriminaalasjade efektiivsema lahendamise laiem eesmärk on suurendada nende valdkondade kriminaalasjades varalise mõjutamise tõhusust. Aastatel 2019 kuni 2022 konfiskeeriti varasid kriminaalmenetlustes alljärgnevalt (vt tabel 2).

Tabel 2. Kriminaalmenetluste käigus varade konfiskeerimiste arv ja väärtus aastatel 2019–2022

	2019		2020		2021		2022	
	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus
Lõuna RP	37	120 272	27	311 180	19	22 615	12	109 397
Lääne RP	35	227 775	28	42 333	24	78 751	23	48 408
Põhja RP	217	1 384 909	158	706 931	113	438 928	142	322 151
Viru RP	10	562 891	29	354 254	25	161 759	23	252 072
Riigiprokuratuur	35	1 666 316	7	821 804	9	663 566	8	1 655 535
Kokku	334	3 962 163	249	2 236 503	190	1 365 619	208	2 387 563

Seni on kriminaalmenetlustes jõustunud konfiskeerimiste kogusumma jäänud pigem väikeseks. Kavandatava muudatuse üks mõõdetavaid mõjusid on see, et kriminaaltulu konfiskeeritakse suuremas väärtuses ja muudatuse jõustumise järel peaks seda konfiskeeritama senisest enam. Majandus- ja korruptsioonikuritegude menetluste juhtimise kompetentsikeskuse loomise soodne mõju pole mitte ainult otsene kriminaaltulu konfiskeerimise kasv, vaid puhtama ja ausama majanduskeskkonna loomine, mille vajadust tõestas ka hiljutine Eesti suhtes tehtud Moneyvali hinnang.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse olemuse muutumist ja seda, et kuritegevus on üha projektipõhisem, on viidatud ka Eesti siseturvalisuse arengukavas 2020–2030 olulisemate suundumuste, kitsaskohtade ja nendega tegelemise abinõude juures. Viidatud arengukavas on soovitud olukorrana kirjeldatud seda, kui Eestis on vähenenud raske ja organiseeritud kuritegevus. Õiguskaitseasutustele on loodud paremad eeldused ja tehakse tulemuslikku koostööd, pöörates seejuures tähelepanu kogu menetlusahela ühtlaselt kõrge võimekuse arendamisele. Selle üks oluline alasuunana on esile toodud majanduskuritegude uurimise tõhusamaks muutmine, eelkõige läbi majanduskuritegude uurimise käigus sellise isiku või rühma tuvastamisega, kes on spetsialiseerunud majanduskeskkonda enim mõjutavate kuritegude toimepanemisele, ja suure kahjuga majanduskuritegude menetlemise kiirendamise.⁸ Kavandatav struktuurimuudatus võimaldab selle strateegilise eesmärgi tõhusamat täitmist.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **oluline**.

⁸ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/arengukavad/kehtivad-arengukavad> (14.12.2023).

Mõju valdkond II: mõju sisejulgeolekule

Mõju sihtrühm: raske ja organiseeritud kuritegevuse kriminaalasjade kannatanud

Muudatusel on oodatav positiivne mõju raskele ja organiseeritud kuritegevusele (sh majanduskuriteod, korruptsioon, rahapesu ja terrorismi rahastamine, inimkaubandus, küberkuritegevus) ning sellega kaasnevatele ühiskondlikele tagajärgedele. Kuna kriminaalasju lahendatakse tõhusamalt ja kiiremini, on kannatanute huvid nendes menetlustes paremini kaitstud.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **oluline**.

Mõju valdkond III: mõju inimeste õigustele (inimõigustele ja õigusemõistmisele)

- Mõju sihtrühm: kriminaalmenetlustest puudutatud isikud

Mõju: **keskmine**.

Muudatusega kaasneb prognoositav positiivne mõju kriminaalmenetlusest puudutatud isikute põhiõiguste tagamisele ja õigusemõistmise efektiivsusele. Positiivne mõju on prognoositav seekaudu, et majandus- ja korruptsioonikuritegusid menetletakse senisest kvaliteetsemini ja kiiremini ning lähtudes ühtsetest põhimõtetest. Samas ei muutu kriminaalmenetlusest puudutatud isikute jaoks kriminaalmenetluse protsess või neilt oodatav käitumine, mistõttu võib muudatuse mõju hinnata sellest aspektist pigem ebaoluliseks.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **ebaoluline**

Mõju valdkond IV: mõju riigiasutustele

- Mõju sihtrühm I: prokurörid

Mõju: **oluline**.

Muudatuse tulemusena liigub ca 40 prokuröri senisest struktuuriüksusest loodava Majandus- ja korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri kolme osakonna koosseisu. Ehkki uude struktuuriüksusesse üle viidavate isikute töökoha füüsiline asukoht ei muutu, võib teatud juhtudel kasvada vajadus tööülesannete täitmise raames senisest rohkem viibida tööülesannete täitmiseks Eesti eri paigus. Samuti tähendab muutunud töökorraldus seda, et vahetu juht võib asuda teenistujast füüsiliselt kaugemal ja kõrvuti töötatakse senise piirkondliku ringkonnaprokuratuuri ruumides vastava ringkonnaprokuratuuri teenistujatega, kuid kuulatakse teise struktuuriüksusesse. See võib esialgu tekitada ebaselgust logistikaga ja tugifunktsioonide organiseerimisega ning vajada harjumist ja töökorralduslike harjumuste ning kokkulepete kujundamist ja juurutamist.

- Mõju sihtrühm II: uurijad

Mõju: **keskmine**.

Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuris hakkab olema kolm osakonda. Neist ühes tegeletakse kõigi uude struktuuri üle tulevate Maksu- ja Tolliameti (MTA) menetlevate kuritegudega. Teise osakonna pädevuses on kõik Keskkriminaalpolitsei majandus- ja korruptsioonikuritegude büroode menetlused ning Kaitsepolitsei ameti (KAPO) ja Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) korruptsioonimenetlused üle riigi. Kolmanda osakonna vastutusvaldkonnas hakkavad olema politseiprefektuuride menetlustes olevad majanduskuriteod. Selline osakondade jaotus lähtub eespool nimetatud kuritegude ning menetluste läbiviimise spetsiifikast, kuid võib tähendada ka uurimisasutuste endi sisemise töökorralduse mõningast täpsustamist.

- Mõju sihtrühm III: kohtud

Mõju: **puudub**.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **oluline**.

Muudatuse tagajärjel muutub oluliselt prokuratuuri struktuur ning majandus- ja korrupsioonikuritegude menetlemise töökorraldus.

Selleks, et vähendada riski ebasoodsate mõjude avaldumiseks (ebaselgus, harjumatus ja rahulolematu uue töökorraldusega), on vajalik, et juhid juba ette suhtleksid töötajatega ja selgitaksid muutuste olemust ja ajakava, samuti oleks hea korraldada kaasavaid ühistegevusi ja -üritusi jne. Võimalik ebasoodne mõju on ajutine ning võib avalduda muudatuse tegemisele järgneva aasta jooksul, misjärel inimesed kohanevad, protsessid kinnistuvad ja mõju avaldumine raugneb.

Mõju valdkond V: mõju keskvalitsuse korraldusele

Mõju sihtrühm I: prokuratuur kui valitsusasutus

Mõju: **keskmine**

Prokuratuuri kui valitsusasutuse struktuur muutub muudatuse tagajärjel. Uude struktuuriüksusesse liigub senistest struktuuriüksustest ca 40 teenistujat.

Mõju sihtrühm II: avalikkus

Muudatuse tulemusena on prognoositav avaliku usalduse mõningane kasv prokuratuuri kui valitsusasutuse suhtes, kuna majandus- ja korrupsioonikuritegude menetlemise kiirus ja efektiivsus suurenevad.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **ebaoluline**

Mõju valdkond VI: majanduslik mõju

- Mõju sihtrühm I: prokuratuur

Majanduslik mõju: **vähene**.

Muudatusega luuakse juurde uue juhtivprokuröri ametikoht, kelle töötasu kujuneb prokuratuuriseaduse §-s 22 sätestatud alusel. Ametikoha aastane palgakulu koos maksudega oli 2023. aastal 99 053 eurot ning palk sõltub kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse (KRAPS) indeksist. Kulu kaetakse arvestuslikult eelarverealet.

Kõik teised muudatusega kaasnevad kulud (eelkõige üle-eestilise tööpiirkonnaga kaasnev võimalik vajadus liikuda Eesti eri paikadesse) kaetakse samuti prokuratuuri eelarvest. Tegelikult on teenistujad ka enne loodavat uut majandus- ja korrupsioonikuritegude struktuuriüksust liikunud tööülesannete täitmise raames pidevalt ringi nii oma ringkonna sees kui ka ringkondade vahel – sh eriti need teenistujad, kes menetlevad keerulisemaid ning laiahaardelisemaid majandus- ja korrupsioonikuritegusid. Samuti on Riigiprokuratuuri tööpiirkond olnud aastaid üle-eestiline.

- Mõju sihtrühm II: partnerasutused – uurimisasutused ja kohtud

Uurimisasutused: KrMS-i § 31 lõike 1 kohaselt on uurimisasutused oma pädevuse piires Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Maksu- ja Tolliamet, Konkurentsiamet, Sõjaväepolitsei, Keskkonnaamet ning Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla, kes täidavad uurimisasutuse ülesandeid vahetult või nende hallatavate või kohalike asutuste kaudu.

Majanduslik mõju: **puudub või on vähene**.

Mõningal määral võib tekkida vajadus senisest rohkem liikuda eri asukohtade vahel ja pidada virtuaalkoosolekuid, kuid mitte sellises mahus, et see vajaks eelarvelist lisaraha.

Kohtud: Harju, Tartu, Pärnu ja Viru maakohus, Tallinna ja Tartu ringkonnakohus ning Riigikohus⁹.

Majanduslik mõju: **puudub**.

⁹ <https://www.kohus.ee/eesti-kohtud/kohtususteem-kolmeastmeline>

- Mõju sihtrühm IV: menetlusest puudutatud isikud

Majanduslik mõju: **puudub**.

Menetlusest puudutatud isikute jaoks majanduslik mõju puudub, kuna nende jaoks jätkub menetlus senisel viisil ja senise regulatsiooni järgi ning neil puudub tarvidus senisest rohkem erinevate asukohtade vahel liikuda jne.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **ebaoluline**.

Majanduslike mõjude osas ei ole praegu muudatuse tagajärjel näha ebasoovitavat mõju. Mõningasest võimalikust liikumisvajaduse kasvust tingitud ebaolulise majandusliku mõju riski aitavad tasakaalustada virtuaalsete vahendite senisest suurem ja efektiivsem kasutamine.

Mõju valdkond VII: mõju infotehnoloogilistele arendustele

Mõju sihtrühm: prokuratuur

Muudatuse rakendamiseks on vaja teha IT-arendusi ja luua Põhja Ringkonnaprokuratuuri dokumendihaldussüsteemi Delta juurde uue struktuuriüksuse jaoks vajalik dokumendihaldussüsteem.

Prokuratuuri infosüsteemi (PRIS), kohtute infosüsteemi (KISi) jt infosüsteemide vaates on vaja keskselt muuta E-toimikus prokuratuuri struktuuri, s.o luua uus prokuratuuri üksus. Samuti on vaja täiendada uurimisasutuste algatavate kriminaal-asjadele vastutava ringkonnaprokuratuuri määramise automaatikat (st majandus-asjades määrataks vastutavaks majandusringkond, mitte enam piirkondlik ringkond). Vajalikud ja eeldatavasti väikesemahulised muudatused teeb RIK olemasoleva ressursiga jooksvalt igapäevatöö käigus.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **ebaoluline**

Mõju valdkond VIII: Muudatuste mõju ettevõtete ja kodanike halduskoormusele

Muudatustel ei ole ettevõtete ja kodanike halduskoormusele mõju.

Muudatustega ei kaasne kriminaalmenetluse muutumist isiku jaoks märkimisväärselt rohkem koormavaks või vähem koormavaks.

- Järeldus mõju olulisuse kohta: **ebaoluline**.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamisest eeldatavad tulud

Võimalikud kulud:

Määruse rakendamisega kaasnevaks suurimaks kuluks on ühe juhtivprokuröri ametikoha loomisega kaasnev palgakulu summas ca 100 000 eurot aastas. Kõik eelnõu rakendamisega seotud kulud kaetakse Prokuratuuri eelarvest.

Võimalikud tulud:

Majandus- ja korrupsioonikuritegude menetlustele keskenduva struktuuriüksuse loomise tulemusena on võimalik prioriteetseid majandus- ja korrupsioonikuritegusid kiiremini, kvaliteetsemalt ja efektiivsemalt lahendada. Võimaldades riigieelarvesse tagasi saada konfiskeeritud kriminaaltulu, väheneb kahju, mida kuritegevuse tagajärjel kannatavad nii eraisikud kui ka riik.

Määruse eelnõu jõustumise korral on vaja muuta justiitsministri 19. märtsi 2004. a määrust nr 23 „Prokuratuuri põhimäärus¹⁰“.

¹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/112102022004>

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2024. aasta 1. märtsil. See on minimaalne aeg, mis on vajalik selleks, et jõutaks teha vajalikud personalimuudatused ja IT-arendused. Avaliku teenistusse seaduse § 98 lõike 4 kohaselt tuleb ametniku üleviimisel juhul, kui ametikoha ülesanded antakse üle sama ametiasutuse teisele struktuuriüksusele, teavitada ametnikule üleviimise kuupäev kirjalikult vähemalt 30 kalendripäeva ette. Muudatuse tulemusena liigub ca 40 prokuröri senisest struktuuriüksusest loodava Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri kolme osakonna koosseisu.

Vastavalt ProkS-i § 16 lõikele 2 nimetab juhtivprokuröri ametisse valdkonna eest vastutav minister riigi peaprokuröri ettepanekul. Enne seda, kui ringkonnaprokuratuuri ei ole ametlikult loodud, ei saa juhtivprokuröri ametisse nimetada.

Riigiprokuratuuri kinnitatud tööjaotuskava alusel on alates 1. novembrist 2023 peaprokuröri käskkirjaga loodud eraldi osakond (teine osakond), mida juhib samast kuupäevast justiitsministri poolt ametisse nimetatud juhtiv riigiprokurör Maria Entsik. Osakonna ülesanneteks on süüdistusfunktsiooni täitmine piiriülestes või suure avaliku huviga ametialastes ja majandusalastes, samuti kohtuniku poolt toimepandud õigusemõistmisevastastes ja korruptsioonikuritegudes ning teistes riigi peaprokuröri määratud kuritegudes.

8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile ja Siseministeeriumile, kellel on võimalus paluda vajadusel sisendeid oma valitsemisala asutustelt (PPA, KAPO, EMTA) ning arvamuse avaldamiseks Riigiprokuratuurile, Eesti Advokatuurile, Riigikohtule, kõigile maakohtutele ja ringkonnakohtutele ning Registrate ja Infosüsteemide Keskusele.

Vabariigi Valitsuse 26. veebruari 2004. a määruse nr 46 „Ringkonnaprokuratuuride asukoha ja tööpiirkonna kehtestamine“ eelnõu seletuskirja lisa 1.

Aastatel 2018 kuni 2022 registreeritud kuritegude arv seoses kuritekoosseisudega, millel on puutumus loodava Majandus- ja korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri pädevusega.¹¹

		2018	2019	2020	2021	2022
17. peatüki 2. jagu						
§ 294	Altkäemaksu võtmine	113	20	22	15	38
§ 296	Altkäemaksu vahendus	8		2	3	14
§ 298	Altkäemaksu andmine	56	17	16	23	56
§ 298 ¹	Mõjuvõimuga kauplemine		1	1		14
§ 299	Ametialane võltsimine	110	5	7	12	8
§ 300	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	9	5	7	2	7
§ 300 ¹	Toimingupiirangu rikkumine	11	8	8	11	13
21. peatükk						
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	13	14	13	18	11
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine		2	1		
§ 375	Alkoholi ebaseaduslik käitlemine	16	12	7	8	2
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	37	27	36	76	49
§ 376 ¹	Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja selle					
§ 376 ²	Vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine		1		3	1
§ 377	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine	3	9	2	4	1
§ 379	Audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata	2		1		
§ 381	Äriühingu varalise seisundi ja muude kontrollitavate asjaolude kohta ebaõigete andmete esitamine	2		2	2	2
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine	22	13	20	39	20
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	24	21	28	24	22
§ 384 ¹	Võlausaldajate ebavõrdne kohtlemine	1	5	3		
§ 385	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	17	8	6	9	12
§ 389 ¹	Maksukohustuse varjamine ja tagastusnõude alusetu suurendamine	30	59	50	46	48
§ 391	Salakaubavedu	6	9	7	43	47
§ 393	Ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga ja aktsiisikaubaga		1	3		2
§ 394	Rahapesu	101	190	21	18	20
§ 394 ¹	Rahapesu kokkulepe					
§ 398	Siseteabe väärkasutamine					1
§ 398 ¹	Turumanipulatsioon					2
§ 400	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja kooskõlastatud tegevus	5	1	1	2	1
§ 402 ¹	Keelatud annetuse tegemine ja vastuvõtmine suures ulatuses	2		1	1	
§ 402 ³	Altkäemaksu võtmine erasektoris	2	5	2	3	6
§ 402 ⁴	Altkäemaksu andmine erasektoris	1	2	4	1	1
Rahvusvahelise sanktsiooni ja Vabariigi Valitsuse sanktsiooni rikkumine						
§ 093 ¹	Rahvusvahelise sanktsiooni rakendamata jätmine	2	4		2	31
22. peatüki 6. jagu						
§ 421 ¹	Strateegilise kauba ebaseaduslik vedu ja strateegilise kaubaga seotud teenuse ebaseaduslik osutamine	10	16	5		6
§ 421 ²	Keelatud strateegilise kauba vedu ja keelatud strateegilise kaubaga seotud teenuse osutamine		1	1		1
Investeeringuskelmus ja usalduse kuritarvitamine						
§ 211	Investeeringuskelmus	4	11	5	19	3
§ 217 ²	Usalduse kuritarvitamine	6	12	16	9	25
Omastamine, kelmus ja kindlustuskelmus						
§ 201	Omastamine	660	593	418	409	434
§ 209	Kelmus	717	986	992	1457	1607
§ 212	Kindlustuskelmus	18	30	14	16	18

¹¹ Oluline on silmas pidada, et kuna loodava ringkonnaprokuratuuri pädevusse liiguvad kelmuse, omastamise ja kindlustuskelmusega seonduvalt ainult spetsiifilised juhud, on tabelis toodud registreeritud kuritegude arv nendes kuritegudes märkimisväärselt suurem.